

VEDİZ

İmkiyaz Sahibi
Azmi ÖNAKIN

1-11-1938
SAYI : 19

Yazı İşleri Direktörü
Mustafa DÜMER

AYLIK

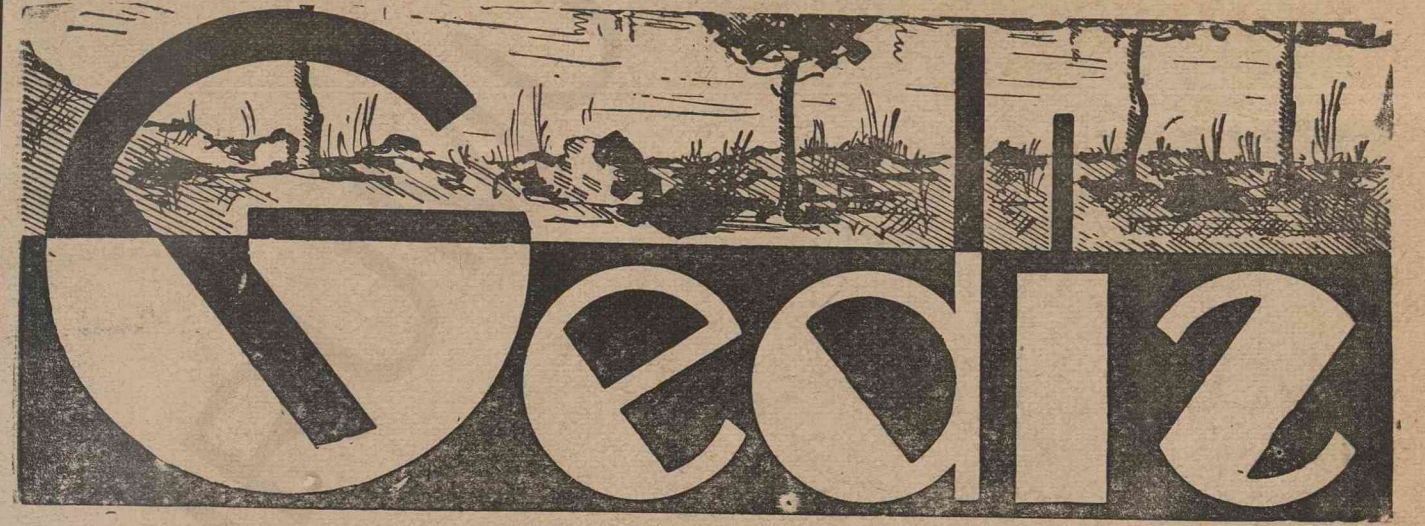
MANİSA

HALKEVİ

DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

- 1 - On beş Yılın Manâsı K. NAMİ DURU
- 2 - Cümhuriyetin 15 inci yılında Evi- AZMİ ÖNAKIN
miz ve Ödevlerimiz
- 3 - Cümhuriyetin Onbeşinci Yılında M. ÇAGATAY
Manisa
- 4 - Manisa Kültürü Cümhuriyetten RAUF İNAN
Önce ve Bugün
- 5 - Turizm bakımından Manisa . . G E D İ Z
- 6 - Şiir, Yeni gün N. N. EDGÜER
- 7 - Manisa Yeni Bir Şehri Müjdeliyor F. ERDOĞAN
- 8 - Tarhala Obasını tanıyalım . . Ayni ALTINER
- 9 - Birinci teşrin içinde Halkevimiz- G E D İ Z
deki Çalışmaların Ana hatları

15 YILIN MANASI

YAZAN : KÂZIM NAMİ DURU

On beş yıl, bir insanın hayatında büyücek bir devirdir, önemli bir merhaledir; fakat tarihin meçhul zamanlarından beri var olan yüce bir milletin hayatına nisbetle hiçbir şeydir. Fakat bu on beş yıl içinde Türk milletinin yaptıkları ve yaratıkları pirinç üzerine Fatiha yazmak değil, darı üzerine bir şehname yazmak kadar çoktur ve büyüktür. Türk, bu on beş yılı büyük tarihinin altın devri olarak telâkki etmekte haklıdır: amma sonu gelmiyen bir Perikles devri değil. Çünkü Türkün bu yeni hayatı, ömrünün yeni başlıyan yeni bir devridir ve yaratacağı inkılablarla bu devri, artan bir tazeliğe, bir kuvvetle, bir canlılıkla ebediyetlere doğru götürecektir.

On beş yıl önce neydik? Eğer, o geçmiş ve korkunç hayatı, bugün bütün gizli ve kapalı kalan teferruatla bir kere gözden geçirmeğe tahammül edebilirsek, bu yeni devre göre, o vakit var mı, yok mu olduğumuzu tayinde güçlük çekeriz. Gerçek, on beş yıl önceki hayatımız, insan denilen mahlûka yaraşır bir hayat mı idi? Hürriyet, Hürriyet! diye bağırduğumuz devirlerde bile ne güdük düşünceli mahlûklarmışız!

Oh! İtiraf edelim: Ancak bu on beş yıldan beri bir millet olarak yaşamağa koyulduk. Öyle bir millet ki dünya terazisinde tuttuğu kefe şaşıla, şerefle doludur.

Trenlerimizde gezirken, meselâ İstanbul'dan Konyaya veya Ankaraya, yahut Edirne'den İstanbul'a kadar her kilometre başına kaçır lira garanti verdiğimiz düşünmekten kendimi alamadım. Vapurlarımızda seyahat ederken, filân veya falan memleketin kirli vapurlarında ne kadar küçük gören bir gözle görüldüğümü unutamam. Bu iki örneği veriyorum; çünkü ben çok gezen bir adamım. Kendi trenlerimizde, kendi vapurlarımızda, her türlü bağlardan kurtulmuş olarak, gezmek nimetini bana veren yeni devlete ve bana bu devleti kuran en büyüğüme karşı kalbimin en derin yerlerinde yaşıyan heyecanlı şükranlarımı durmadan yadederim.

Hem, yaratılan işlere göre, bu örnekler nedir? Denizden bir damla mı? Ben milli şerefine ne olduğunu ancak bu on beş yıl içinde öğrendim ve realiteler olarak gözlerimle gördüm. Ben, on beş yıl önceki hayatımın izzeti nefsimi kıran, sağaltan acılarını nasıl unuturum? Bugün kara ve karanlık geçmişi hatırlıyorsam, bu ömrümden kırk beş kırk altı yılın beyhude geçmiş olduğunu anlamaklığımıdır.

Bir arkadaş anlatıyordu: Bursadan Balıkesire giden bir otomobilde bir genç ile karısına ve gencin hayli yaşlı anasına arkadaş olmuş. Bu aile, Anadolunun galiba Kastamonusundan yola çıkmış otomobille, trenle, Ankara, Bursa, Balıkesir üzerinden İzmir'e gidiyormuş. Arkadaşım genç yolcuya: «Bu yaşlı kadıncağızı neye bu yol zahmetine katlandırıyorsunuz?» diye sormuş. Genç şu cevabı vermiş: Annemdir, onu ben götürmüyorum, o beni götürüyor ve her geçtiği yerlerde «vah, geçen ömrüme!» diye ağlıyor, Atatürke içten dualar ediyor.

Ben o yaşlı kadıncağıza hak veriyorum; bu on beş yılı idrâk edebilmenin saadeti önünde geçmişi-me, derin bir vah! göndermekten kendimi alamıyorum. Bu geçmişe acınma, on beş yılın kıymetini artıran bir şeydir; yarının çok parlak Türkiyesini bana umduran bir âbidedir.

İşte, bence, on beş yılın manası! Bu mana yalnız bence mi böyledir? Dünden önceyi tanımayan gençler için de, yarının çocukları için de, aynı şekilde değilse de, aynı kudsiyette değil midir? Onlar, gözlerini bu on beş yıl içinde açmış yeya doğmuş olmak bahtiyarlığına ermekle, bizden mesud sayılmazlar mı?

On beş yıl, ferdin hayatında önemli bir devredir: fakat Türk milletinin hayatında, darı üzerine yazılan şehname kadar olgun ve şerefli bir devredir.

KÂZIM NAMİ DURU

CÜMHURİYETİN 15 NCI YILINDA EVİMİZ

Ö DEVLERİMİZ

YAZAN : AZMİ ÖNAKIN

“PARTİMİZİN HALKEVLERİ İLE BÜTÜN YURTDAŞLA
RA KUCAĞINI AÇMASI VATANDA SOSYAL VE
KÜLTÜREL BİR DEVRİM YAPTI.”

ATATÜRK

Üçüncü Parti kongresi toplanışında; bir çok memleket davaları hal edirken klâsik mektep sistemleri haricinde büyük halk kitlesinin de yetiştirilmesi en başta gelen meselelerdendi.

Partinin büyük Başbuğu ileri görüşleriyle bu işi en kestirme yoldan hal çaresi olarak (Halkevlerinin) kuruluşunda bulmuştu. Büyük yığınların terbiye ve yetiştirilmesinde böyle ileri görüşlü bir fikir; ancak böyle büyük bir baştan çıkabilirdi. Memlekette yapılan sayısız inkılapları başarmak ve onu lâıyk olduğu dereceye yükseltmek; memleketi kurtarmak kadar büyük bir işti. Parti; siyasal vazifeler kadar memleketin Kültür davasında mühim rol oynayacak bu büyük işi de ele almıştı.

Bu amacın tahakkuk için 1932 yılında ilk açılan (32) Halkevinin bir denemeden ziyade; olgun verimler ve önemli meseleler ortaya çıkarması bu işin çok isabetli bir yol olduğu sonuncunu verdi. Bunun üzerine

bütün Parti teşekkülleri yer ve zaman saadesi nisbetinde bu işe el koymağa başladılar. Manisamızda bu kafiye 1933 yılında katılmış bulunuyordu.

Her Osmanlı diyarı gibi; Manisamız uzun yıllardanberi imar ve bakım görmeyen halkın yetişmesi hüdaî nabit, Kültürü; Anadoluların geri ve ruhsuz havası içinde yetişiyordu. Halkın bütün kazancı, Gediz bereketli topraklarının verimi; ya Saray raflarına ve yahut Derebeyi ve mütegaliblerin keyfine harcanırdı. Uzun harp yılları da her Anadolu şehri gibi Manisa gençlerinin taze ve gür kanı da; ya Yemenin kızgı çöllerinde, yahut Balkanların sarp ve yalçın dağlarında akardı. İhtiyar ana ve babaların gözleri yurdundan ziyade; uzak serhatlerde evlâtlarının acılarına bakmakla geçirdi.

Kuru ve boş bir idealin çıkmaz yollarında Asırlarca böyle yürütüldük. Yemenden Kafkasta, Balkanlardan bu idealin boşluğuna, hiçliğine kafamızı çarparak geri döndük. Umumî harpten yorgun ve bitkin yurda döndüğümüz zaman; eli, kolu, etleri

canavarlar tarafından parçalanan, paylaşılan bir ana gövde gördük. Tarihin mucize diye kaydettiği büyük kurtuluş savaşımız; bu didikleşmiş vücudun zinde bir gövde, çelikleşmiş bir irade halinde dirilişinin kudretleşmiş ifadesidir.

Yanmış, yakılmış ve hırpalanmış olan bu anayurdun bakımı, tedavisi; yapılacak işlerimizin en başında geliyordu. Parti ve onun kurduğu Hükümet memleketi kurtardıktan sonra; asrın icaplarına uygun sosyal, siyasal, kültürel bir kalkınma ile onu lâıyk olduğu yüksek mevkiye çıkarmayı ön safa aldı.

İşte Halkevleri bu yüksek idealin tahakkuku için (6) yıldanberi çeşitli çalışmalar ile bu işteki ödevini yerine getirmek için hummalı bir faaliyet sarfetmektedirler.

1933 Senesi 20 Şubatında merkez Manisa;
1934 Yılında Kula;
1935 Yılında Alaşehir;
1936 Yılında Turgutlu, Salihli, Akhisar;
1937 Yılında Kırkağaç;
1938 Yılında Demirci.

Halkevleri de bu şerefli safa katılmış bulunuyor. Evlerimiz o günden bugüne kadar büyüklerimizin yüksek müzaheretleri ve memleket gençliğinin değerli alâkaları ile her sahada göğüslerimizi kabartacak başarılar kaydetti.

Bidayette tek kâh, tek odalı bir çatı altında faaliyete başlayan evlerimiz; mesailerine inkişaf ve hız verdikçe kurağlarının ihtiyaca kâfi gelmediğini görmüşler ve bu gün modern ve her türlü ihtiyaca elverişli birer eve sahip olmuşlardır.

Muhelif komiteleri vasıtasile yaptıkları başarılarından alınan gurur bu sahada büyük ve küçük mikyasta rol almış olan bütün Manisa vilâyet gençliğinin malıdır. Başlangıçtan bugüne kadar geçen kısa zamandaki ev faaliyetlerini söz ve kelime kalıbından

çıkarak rakamların belîğ ifadelerine bırakmak için Manisa Halkevinin 1937 — 1938 mesai: Yılına ait faaliyetinin bir kısmını örnek olarak alıyoruz.

Evin komiteleri tarafından 692, muhtelif kurumlar tarafından da (97) toplantı yapılmıştır. Muhtelif piyesler üzerine 63 temsil verilmiş, (26461) yurtdaş bulunmuştur.

(31) Konser verilmiş, (11625) dinleyici gelmiştir. (13) Defa sinema gösterilmiş, (4553) seyirci görmüştür. (69) Konferans verilmiş (24151) vatandaş istifadelenmiştir. (16) Projeksiyon faaliyeti olmuş, (6504) yurtdaş bulunmuştur. İnkılâbımız, küçük sanatlar el ve ev işleri, tarih, zehirli gazlar, resim, ve üzüm üzerine (8) sergi açılmış (155603) ziyaretçi gelmiştir.

(26) Kongre, (12) Balo, (36) Tören ve şölen, (14) Nişan ve Nikâh, (53) Çaylı Dans, (62) Köy gezisi, (12) Edebiyat toplantısı yapılmıştır.

(605) Talebeye kitap, kalem, defter, elbiselik gibi yardımlarda bulunulmuştur. (48) Yurtdaşın daimî olarak işleri temin edilmiş ve Cezaevindeki (50) vatandaşa iç çamaşırı alınmış ve 273 yurtdaşın muayene ve tedavileri yapılmıştır.

(A. B) Halk dershaneleri; zehirli gaz Uçak modelciliği, Lisan, Bıçkı, Dikiş, Şapkacılık, Şan, Keman, Mandolin üzerine muntazaman devam eden kurslar açılmıştır.

İlimizin Coğrafyası tabettirilmiş, tarih de yazdırılarak tabedilmek için matbaaya verilmiştir. (Gediz) adlı aylık bir derginin intişarı temin edilmiştir. Eve bir yıl içinde (420985) yurttaş gelmiştir.

Bu rakamlar bize gösteriyor ki yalnız bir evimizde kısa bir zaman içinde yapılan işler göğüslerimizi kabartacak kadar değerli olmasına rağmen hiç bir zaman bizi gururlandıracak şeyler değildir. Önümüzdeki yıllar bu yapılan işler karşısında artık bizi oturmağa değil; daha çetin ve zorlu, daha başarılı ve verimli vazifeler için memleket münevverini iş başına çağırıyor.

Azmi ÖNAKIN

“CÜMHURİYEİN 15 İNCİ YILINDA MANİSA”

YAZAN: M. ÇAĞATAY

“Uçurum kenarında yıkık bir ülke ...
Türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar ...
Yıllarca süren savaş ...
Ondan sonra içerde ve dışarda saygı ile tanınan yeni vatan, yeni sosyete,
yeni devlet ve bunları başarmak için arastız devrimler ...
İşte Türk Genel devriminin kısa bir diyeti ...

ATATÜRK

Manisa ili Ege bölgesinde uzanan altı vilâyetten biridir. Eğer Afyondan İzmir'e gitmiş iseniz; treniniz Uşak bayırını inince düm düz ve yemyeşil bir vadiye iner. Bu vadi Türkiyenin en nefis ve meşhur üzüm-lerini yetiştiren Gediz vadisidir. Vadiye inilince Kütahya sınırlarından Manisa hudut-larına girilmiş o'ur. Eşmeden Menemene kadar gördüğünüz âlem ve manzara Mani-saya aittir. Bı itibarla Manisa İzmirin ka-pısı ve eşigidir. İzmir'i iyi anlamak için mu-hakkak Manisa pençeresinden onun umumî vaziyetini seyretmek gerektir.

Gediz vadisinin başını Murat dağı, ayak-larını ise Egenin mavi suları yıkar. Gediz nehri bu vadide yaşayanların eli kolu gibi-dir.

O ruhlara cilâ, gözlere şifa, şaire renk ve hayal verir. Gezdiği ve dolaştığı yerlerin, elini uzattığı semtlerin derhal yüzünü gül-dürür. O toprağın tabanını bağlardan, bah-çelerde; desenlerini de üzüm, pamuk, tüt-ün ve diğer sebze ve meyva ağaçlarının yapraklarından işlemiştir. Gediz vadisinde ilerliyen trenin her düdüğü yolculara yep-yeni bir âlem ve levhayı gösterir. Bu vadi şehirleri Gediz nehrine dizilen tesbih tane-leri gibidir. Eşme, Alaşehir, Salihli, Turgut-

lu ve Manisa; bunların hepsi de aynı örnek ve biçimde şehirler... Hepsinin etrafında yemyeşil bir bağ ve ağaç kordonu, tam bu dekorun ortasında da saydığım şehirler ve kasabalar kuruludur.

Şehirlerden ve köylerden uzaklaştık-ça; müttehüdülmerkez daireler halinde, renk-ler, şekiller ve meyvelerin çeşitleri değişir. Eşmeden itibaren içine düştüğünüz bu bağ ve bahçe örgüsü artık sizi İzmir'e kadar götürür. Her saniye başka bir meyve, seb-ze şehir ve bağ evi görerek efsanevi bir âleme dalarsınız. Bu âlem Gedizin üzümleri kadar tatlı, sabahları kadar ılık, geceleri kadar yıldızlıdır.

Sanki treniniz etrafınızı ören bir bağın içine sokulmuş, çekirdeksiz üzümü salkımları arasında takatini tüketmiş, dinlenip, durur gibidir. Makine yelkovan, yolcular ve ma-kinist, hepsinin gözü üzüm salkımları ara-sına takılır, saatlerce orada sallanır, durur.

Hiç bir yolcu daldığı bu tatlı rüyadan uya ndırılma sını istemez. İçte ku-ruyan dudakların hararetini emecek, yanan içlere buzlu bir su gibi serpilecek her şey burada var. Denizin kokusunu, Akdenizin meyvesini yiye yiye, zengin ve hayali man-zaraları seyrede ede Manisaya doğru ilerli-

yoruz.

Manisaya ulaşmadan önce hayallerimizin üzerine tren yo'unun solundaki Sipildağı kara bir bulut dalgası gibi yamandı. Biz ondan kaçmak, uzaklaşmak istedikçe bilâ-kis o trenimize yaklaştı ve hıncınlaştı. Bir tarafta en güzel manzaraların ortasında siv-rilen Sipildağı, o bir yanımızda bu varlık-lara renk, hayal ve can veren Gediz nehri bize eş ve arkadaş oldu. Artık biz Mani-sanın iki belkemiğinin ortasında ilerliyoruz. Gediz nehri, vadisi ve Sipil dağı üçü bir noktada birleşince Manisa kendiliğinden meydana çıktı.

Şehir Gediz nehri ile Sipildağı arasın-da, Doğu batı istikametinde müstatil şek-linde uzanıyor. Topçu kışlasına yaklaşıncâ önümüze serilen Manisayı doya doya seyre haşladık. O da diğer Gediz şehirleri gibi bağ ve bahçe çenberi içinde, bembeyaz bir bağ evi gibi duruyor. İşte bugünkü Gediz vadisinin ve şehirlerinin arzettiği dış man-zara bundan ibarettir.

Gediz vadisinin üstü kadar altı da, ci-varını kuşatan dağları, taşları da zengindir. Eğer Manisa tarihini okumuşsanız topraklar altında yatan binlerce seneyi asarı da derhal hatırlarsınız. Her adımda bir harabe, bir heykel ve sütuna raslanır. Burası Lidya, Yunan, Roma, İran, Bizans, Saruhan ve Osmanlı tarihlerinden açılmış birer yaprak-tır. Manisanın altında bu milletlerden satır-lar yazılıdır. Âdeta Manisa ve civarındaki şehirler tarihi birer kolleksiyondur. Bu kol-leksiyonda Sipyen Apriken, İskender, İshak bey, Fatih, kanunî ve Murattan mısralara, eserlere her zaman için rastlamak mümkün-dür.

Güzelin kıyıcısı, düşmanı çok olur derler. Manisa da zengin ve güzel olduğundan onun da başından bir sürü felâketler geçti. Fakat Manisa bu baht oyununun sonuncu-sunda partiyi kaybetti.

Umumî harp sonunda o da bir çok Türk şehirleri gibi düşmanların eline geçti. 30 Ağustos 1922 de düşman Dumlupınarda bozulunca; intikamını kendini kovalıyan Türk Arslanından değil; elleri kolları bağlı şehir ve şehirlilerden aldı. Gedizin bağları ve oralarda kurulu şehirlerin hepsi de çiğnen-di, taş ve toprak edildi. Bu meyanda Ma-nisaya da dört taraftan ateş verildi. Mani-salılar Sipil dağının tepesinden kül olan hatıralarını, tutuşan evlerini, ölen çoluk ve çocuklarını, yırtılan kalpleri, kızaran gözleri, uğuldiyan dimağlarıyla seyrettiler. Türk or-dusu Manisaya girerken; şehir kıpkızıl bir alev çenberi ortasında, duman ah ve feryat sadaları içinde, çöken Osmanlı imparator-luğu gibi, tarihin karanlık sayfalarına karı-şıyordu.

Manisanın bu hazin gününü daha iyi anlamak için şu şartları okuyalım.

(Yarım saat zarfında şehrin (5 — 10) noksintadan birden patlıyan ve müteakiben birbirine kol atarak genişliyen yangın, Ma-nisayı bir Yanardağ haline sokmuştu. De-rinden derine yıkılan evlerin çatırtıları, bağ-rıyan halkın vaveylâsı, silâh sesleri ve bom-ba tarakaları hep bir araya karışarak bir bora esnasında bir ormanda duyulan mahuf uğultuları hatırlatıyordu Kumandan Filipis kendi şerefine bir şehri âyin seyreden bir tacidar gibidi. (İzmirden Bursaya — Yakup Kadri — S. 34)

(Gece, mehtap var. Pençereden büyük geniş bir harabeye bakıyorum. Geçen meh-tapta burası bir şehirdi ve kim derdi ki bugün o mehtaptan bir ay sonra, biz Ma-nisada bulunacağız. Bu şevki Manisa hava-sında teneffüs etmek istiyorum. Cigerlerimi yanımış ve müteaffin şeylerin keskin koku-ları yakıyor. Geçen mehtapta taarruz baş-ladığı vakit manisalılar gelecek asker için helva ziyafetleri nezretmişlerdi. Herkes bu şehri âyin için biraz para ayırıyor. Genç

kızlar gizli gizli Türk bayrağı dikiyordu. Şimdi en zengin manısalı bir dilim ekmeğe muhtaçtır. Şimdi genç kızlar bayrak bulaşlar, ayaz altında titriyen vücutlarını örtecekler ve altmış bin nüfustan aç, çıplak insanlar bu mehtapta konaklarının ve ocaklarının enkazı içinde oyulmuş kovuklarında yalıyor. (İzmir'den Bursa'ya — Falih Rıfkı S. 78).

Evsiz barksız kalan Manisalılar değil eşyalarını, hattâ bu harabede evlerinin yerlerini bile bulamıyorlardı. Manisa bir yangın enkazı, bir yığın kül olmuştu. İşte TÜRK ordusu 8 / Eylül / 1922 de Manisayı düşmardan köyle teslim aldı.

Türk ordusu Manisayı değil, Gedizin bütün şehirlerini; Eşme, Alaşehir, Salihli ve Turgutluyu da yanarken, harap vaziyette buldu. Bir zamanlar şiir ve aşkın, servet ve saadetin yuvası olan Gediz vadisi ve memleketleri 1922 de kızıl alevler, siyah dumanlar arasında savrulup duruyordu. Dün yüzlerinde en neşeli şiirler ve şarkılar uçan bu diyarda hüzünden ve melenkoliden başka hiç birşey okunmıyordu.

Fakat ne çıkar, yurt kül olsa, çorak ve kısır olsa da bugünün Türkiye'sini kurtaranların onu cennete çevireceklerine imanları var. Dün harp meydanlarında beyinlerini yoranlar, kanlarını dökenler bugün de yurdun ve milletin kalkınması uğrunda aynı şeyi feda edeceklerdi. Atatürk (Yurdumuzu Dünyanın en mamur ve en medenî memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü Muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız) diye boyuna millete direktif veriyordu. Birimizin sözü hepimizin gözü oldu. Cenk içinde olduğu gibi imar, ilerleme işinde de onun peşine takıldı. Geçen sene İlbayımız Lutfi Kırdar Enstitünün temel atma merasiminde şunları söylüyordu.

(Atanın hedefi yolun'a yorulmadan, bıkmadan, durmadan, dinlenmeden yürüyeceğiz, koşacağız. İşte Cumhuriyet ve onun büyük koruyucusu Atatürk'ün kendi oğullarından istedikleri budur. Yaşasın Cumhuriyet, Yaşasın Atatürk.)

Bugün Cumhuriyet Hükümeti ve onun her şeye reni ve can veren enerjisi, Türkiye'nin

diğer yerlerinde olduğu gibi; yaralı, yoksul, zavallı ve hasta Manisaya da şıfali elini uzattı ve bugün Gedizin tozlu ve harap tabanını bir cennete benzetti. Dün Ege semalarında uçan tozlar bugün Gediz tabanını süsleyen bağ ve bahçelerin tohumu oldu. Dün sokaklarda inliyen yavrular, bağırarak analar bugün Gediz yollarına asrın ıncılarına ve isteklerine uygun en güzel şehirleri birer tesbih gibi geçirdiler.

Dünkü harabenin tozları bugünkü Gediz şehirlerinin harcını, alın teilerimiz sularını, kemiklerimiz de taşlarını teşkil etti. Elbette ki toz harç, teri su, kemiği taş olarak kullanan bu millet yaşar ve ilerler. Elbette ki binasına kendin yapı taşı olarak veren bu millet ölmez. Elbette ki binalarımız ve bahçelerimiz bizden birer parça olduğundan Dünyanın en güzel şeyleridir ve olacaktır.

Buna en büyüğümüzden, en ufağımıza kadar inanımız vardır ve biz bu inanladır ki çölleri bağlara, harabeleri kâşanelere kalbediyoruz. Manisalıları da içlerinden taşan bu inanla geceleri gündüze, saatleri dakikalara, kederleri neşeye çevirerek Manisa; tarihinin hiçbir devrinde ulaşamadığı mükemmeliyete Cumhuriyetin kurucu ve koruyucu devrinde erdi. Manisalıların bu heyecanıdır ki bugün dünkü yanıklar üzerinde stadyumlar, çocuk bahçeleri, Enstitüler, Klüpler; Partiler, Halkevleri, Sinemalar, Apartmanlar, Şarap, Elektrik, Un fabrikaları, Hastahane ve Kitapsaraylar eski devrin İstanbulu has sarayları gibi yükseliyor. Bu ruh, dünkü tozlu ve kanbur yolları parke, asfalt ve bulvara, dünkü kandilli caddeleri nura, dünkü boşlukları saraylara kalbediyor.

Artık Manisadan her gün Ankaraya ve büyüklere sevgiler, saygılar ve minnetler sunuluyor. Her gün Manisamızda bir temel atılıyor, bir kapı açılıyor, bir kordelâ kesiliyor. Manisanın geceli gündüzlü hummalı bir faaliyette bulunuşu onun sesini Manisa ufuklarının dışına taşırdı. Bu içten çalışma, gece gündüz ter dökme, dünkü konmaz, kârvan geçmez denen Manisayı; bugün Ankara — İzmir yolunun en mühim ve en güzel ziyaretgâh şehirlerinden biri yaptı. Bugün Nafia vekili, yarin Maarif, Adliye ve Sıhhiye vekilleri, daha o bir gün İnönü, Celâl Bayar Şakir Kesenir Manisanın bu hareketli ve sevinçli yüzünü görmeğe geliyor.

Ve her Manisaya gelen bu yangın diyarında

— Devamı 14 üncü sahifede —

MANİSA KÜLTÜRÜ CUMHURİYETTEN ÖNCE VE BU GÜN

RAUF İNAN

Manisa kültürünü Cumhuriyetten önceki ve bugünkü görünüşü ile gözden geçirmek; ancak bütün bir memleketin, Türkiye'nin dünkü ve bugünkü tarihini, oluşunu incelemekle mümkün olabilir. Türkiye'nin bütününün küçük bir parçası olan Manisa'da olan biten her yenilik ve varlık yalnız başına ele alınırsa bütün yurt içerisinde yapılmış, başarılmış ve varılmış olanların ancak bir misali gözden geçirilmiş olur.

Bu misali bile derinliği ve genişliği ile işlemek istersek bunun tutarını, birkaç sayfalık ince yaprakların ölçüsü kaldıramaz. Onun içine alabilecek kalın bir kitap, hattâ kitaplar lâzım.

Bugünün kültürü dünün maarifinden üçüzlü bir ayrılık gösterir. Bunun biri sayıya, ikincisi görünüşte, üçüncüsü özdedir. Manisa da 15 yılın kültürdeki bu üçüzlü ayrılığını çok güzel görmek, duymak, anlamak mümkündür. İşte en basit fakat en manalı bir sayı: 15 yıl içinde Manisa ilinde küçüğü 1, büyüğü 18 dershaneli olmak üzere 128 ilkokul yapılmıştır. Bugün yapılmış halinde bulunan ve en geç 1939 Cumhuriyet bayramına yetişecek 38 okul kurağı vardır. Buna göre her yıla ortalama 10 okul düşmektedir. Bu oluş yalnız bina sayısı üzerindedir. Fakat bunu bir de aşağıda yapılmış karşılaştırmalarda gözden geçirirsek bugünkü 128 veya 166 binanın hakikatta sayı ile söylenenden çok farklı, çok üstün olduğunu anlarız.

Bina sayısı ve bina görünüşü bizi bu günün şahlanmış yapıcılık ve ilerilik hızı içinde tatmin etmiyebilir. Bir de Manisa

kültürünü yapan zekâların sayısına bakalım. 15 yıl önce Manisanın 600 den fazla köyünde topu topu 98 öğretmen, daha doğru ismile hoca, çalışıyordu. Bugün tam 220 öğretmen... Bütün Manisanın bugününe sade sayı ile dününden farkedirmek istersek o günün çoğu hoca olan 256 adamına karşılık bugünün Cumhuriyet ileriliğini ve kültürün omuzlarında taşıyan başlarının sayısı 440 dır. Ve bu 440 ın hepsi ya en iyi seçilerek veya en iyi yetiştirilerek bu işin, kültürleşme işinin, içine atılmışlardır.

Bugünün 440 öğretmeni iş ve çalışma alanı olarak yalnız okullarının dört duvarla çevrili odaları içinde kalmamışlar, halk ders-hanelerinde, halk okuma odalarında, Halkevlerinde, ve hattâ köy odalarında ve kahvelerinde hars ve ilerilik ışığını ve nurunu yapmaktadırlar. Bu bakımla sayısı 440 olan öğretmenin hakikatta, 880 lik bir insan kitlesinin yaptığı işi yapmakta olduğunu anlamak en doğru bir görüş olur.

Bu sayı içine 1 i kız enstitüsü, 3 ü orta okul olmak üzere 4 tane orta öğretim müessesesinin sayısı 100 e yaklaşan öğretmeni katarsak ve Manisanın gelecek yıl içindeki kavuşacağı yeni iki orta okulu da düşünürsek o zaman incelememiz sayı bakımından hakikata daha çok yaklaşmış olur. Çok iyi seçilmiş ve çok iyi yetiştirilmiş kuvvetlerle çalışan bu 4, veya gelecek yılki 6, okul Manisanın yarınasına lise ve yüksek öğretim gençlerini, Manisa yarınının mütefekkirlerini, sangatkârlarını, büyük iş sahiplerini yetiştiriyorlar. Onları

ve bütün Kültür adamlarını bir kere olsun iş içinde görmeli.

15 Yıllık kültürdeki Cumhuriyeti en iyi talebe sayısında görüyoruz: Köyünde topu topu 4400, şehrinde 3700 öğrencisi olan o günkü Manisanın bugün şu 15 yıl içinde okullarını tam üç katlısile köyünde 11500, şehrinde 12200 öğrenci dersaneleri artık bir kıpılık yer kalmıyacak kadar tıklım tıklım dolduruyor.

Ya dışarda bekliyenler?

Bugünkünün daha iki katlısı da bizden Cumhuriyetin ikinci 15 yılında okul, öğretmen, öğretim ve erdirim bekliyor.

Sayıların önümüzde bu coşan, kabaran farkı karşısındaki görünüş farkının dehşetli büyüklüğünü o günleri hatırlıyanlar göz önüne getirebilenler bugün çok iyi çıkarabilirler. Aşağıdaki karşılıklı resimlerde de bunu farketmek, görmek, anlamak mümkündür. Bugün için bu farkı belirtecek bir şey söylemek lâzımgelirse 338'in her biri 25 çocuğu zor alabilen 5 odasile en mükemmel tanınan mektep binaları, güzelliğinin hasreti çekilen birkaç ışıklı odasile Rum, Ermeni okulları bugünkü ölçümüzle bize yıkılması farz birer kulûbe halinde görüldüğü gibi her biri 80, 100 öğrenci alabilecek büyüklükteki 15-20 odasile muazzam Kültür sarayları dahi artık bize yetmiyor.

Dünün kitap yapraklarını ezberlemekten öteye geçemiyen öğrencisi, bugün yurt için de Cumhuriyet nizamının kalkınma, ilerilik davalarını sezmiye ve gütmeye, ona gönüllü bir işçi ve beğci olma, yarınlar için emeller beslemeye, yurt dışında dünya siyaasetinde, iktisadında olup bitenleri anlamaya, kavramaya ve onlar karşısında yurdunun durumunu belli etmeye çalışıyor.

Bugünün öğretmen vasfı da işte bunu yetiştirecek değerdedir.

Bugünün bir Ortaokul hattâ bir ilkök öğrencisile her münevver bir arkadaş gibi konuşabilir.

Şu 15 Yılda neler oldu? Bütün düşünce hududunu bunun içinde hapseden bir adam bugünde kalan, bu güne saplanan adamdır.

Kemalist rejiminin yetiştirdiği her adam bugünü yarın için düşünür, yarın için hesaplar. Yarının ihtiyaçları, yarının emelleri ve onun için taşınılan görüş ve yapılar harekettir. Ki bugüne kıymet ve mana verilir.

Yarını büyük kasabalarına, Salihli, Alaşehir Ortaokullar, kitapsaraylar, yeni ve muazzam ilkokullar, Manisaya 500000 insanın ihtiyacına yetişecek bir lise, 600 tanesinden ancak 147 sinde okul bulunan köylere daha en az 450 ilkokul, onlar arasında tam teşkilâtli birlik yatı okulları, yatılı Ortaokullar, yatılı köy sangat okulları ortaokulsuz yerlerin çocuklarını ortaokullarda, liselerde yetiştirmek için talebe yurtları, gıdasız, zayıf çocuklar için çocuk obaları, tatil obaları, bütün çocuklara oyun yerleri, yüzme havuzları, kimsesiz çocuklara yatı evleri, terbiyesi zor çocuklara terbiye yurtları, annesi işe giden küçük yavrulara bakım evleri, her yaştan çocuklara oyun evleri, kitaplıklar, okuma odaları.

Bu, sayısız ve hududsuz sayılabilecek çeşitli ihtiyaçların büyük bir kısmı ele alınmış bile.

Bugün köyde Kültür işinin düğümüne kemalizm kaleminin ucile dokunduk, hemen çözmek üzereyiz. 939 Yılına köylerimizin öğretim ve erdirim kadrosuna 60 öğretmen katarak geçeceğiz. 60 Öğretmen demek ortalama okulsuz 2500 çocuğun birden okula ve okul erdirimine kavuşması demektir.

— Devamı 14 ncü sahifede —

SOMA PAZARINI GEZİYORUZ:

Zahire loncasında bir iki Tarhalalı arpa satıyor, birçok Tarhalalı da buğday alıyor. Bunlarda çiftçi olmadığı için yalnız çetin pazarlıklarla buğday alanlarını görüyoruz. Fakat bu arada bazılarının ufak bağçelerde yetiştirdikleri fasulya, büber ve patlıcanlar sebze pazarın gitmeyerek burada satıklarını görüyoruz.

Ekseri köylerde garip ve kötü bir adet vardır. Köyde komşusuna bile malını satmak istemez. Pazar yeri ölüm yeridir diyerek beş on yumurta ve bir çömlek yoğurt için şehire kadar gelir ve onu satmak için da saatlarca vakit kayp eder, güneşin altında bekler. Güya (köyde satılan bir şeyin pazarında bereket olmazmış.) Ve çok defa şehirde beş kuruşa olan bir malı köyde almağa kalkdınız mı bir misli kıymetlenir ve on kuruş istenir. Bundan da köylünün sıkılmadığını bilâkis bir şeyi değerinden fazla satmak için fırsattan istifade etmeğe kalktığını, bu huylarından ekseri kendileri de şikâyet ettikleri halde nedense vaz geçemediklerin görürüz. Bilhassa şehire yakın köylerde ucuz, hilesiz süt taze yumurta tavuk katıyen bulunmaz. Ve köye gelen yabancılar nazif değilse ve köylü ile işi olmayan biri ise bunları şehirden bahalı almak mecburiyetindedir. Ancak şehirden çok uzak bulunan köyler malını sık sık pazara götüremediği için ayağında satmağı minnet bilir. Onun için herkes köyde varsa bile yine şehire gelir komşusundan orada alır.

Zahire pazarından çıkarken çöpten denilen pamuk ipliğinden renkli dokunmuş kilimler var. Bunları çoğu tarhalalıdır. Bu arada meyve satanları da var.

Soma pazarında müdekkik bir insan az zamanda bütün köylüleri birbirinden kolayca ayırtabilir. İşte zahire pazarında bir göz gezdirelim,

Şu allı mavili fabrika dokuması peştimalılar Tarhalalıdır. Tıpkı Somalıların yerlileri gibi. Zaten tipleri: yuvarlak yüzleri, kara gözleri ve kara kaşlarıyla tombul vücutları da bunu belli ediyor.

İşte.. Şu bostan, yoğurt, yağ yumurta satanların düz beyaz peştimalı ufak tefek beyaz yüzlü sarışınlar Akça hulu köylüleridir. Ya şu yerli dokuma siyah örtülülerki ekserisi soğan satıyor uzun çehreli uzun boylu esmer güzeli insanlar ise Yırçalıdır..

Birde şu beyaz üstüne uzun çizgiler çekilmiş peştimalılar karayağız kadınlarımızı soruyorsunuz? onlar karacehisar çukurundandır.

Ya sarı büyük bostanları satan serbest uzun boylu gür saçlı, elma yanaklı Balıkesir tipindeki koyu krem üzerine hafif çizgiler yapılmış örtüleri ve bazıları mavi çizgili örtüleri giyen göz alıcı kadınlar, kızları görünce hiç düşünmeyerek Yağcılı kızıllıhisarlı deyebiliriz..

Çetmiler ki tahtacıları tarife ne hacet iri yarı uzun çehreli kalınlar yazın sıcak gününde öyle giyinmişler ve sarınmışlar ki bol ve kat kat giyinmelerine paçalı şalvarlarda katılınca böyna ter döküyorlar. Bunlar Arpeski, Kızılören köylülerindendir. Fakat önlerinde bakraçlarda Egenin en güzel ve en nefis tere yağları duruyor..

Hele şu tarafta Kollu basit bir mantoya benzeyen siyah dokuma örtüyü başına pelerin gibi atmış peştima'ı beyenmemiş bu yağmır altında kalan adamın paltosunu başına atdığı gibi mantosunu giyen beyaz çehreli tombulca bazen esmer güzeli kadınlara gelince çereleri Kırk ağaç tipidir ve asıl Soma, Balıkesir köylülerinden ayrılır. Bunlar muhakkak yağmurlu köylüleridir.

Fakat unutmamak lâzımdır ki Yağmurluya yakın olan köyerin bazıları da, Bayatlılarda böyle örtünürlerse de tipleri başkadır. Musa hoca - Çavvır denilen çifte köylere gelince yine mahrama denilen peştimalın başladığını görürüz.

Ya şu Somalılar gibi fiştan giyen fakat yine Tarhalalılar gibi kıvrak peştimal kuşanmış şen kadınlar ve fidan gibi kızlar ki içlerinde heman heman satıcı yok hepsi gezici acaba nerelidir. Somanın karşısında büyükçe bir çamlığın dibinde kadın köylülerdir bunlar.

Somanın 78 köyü var. Hepsinin tipi kıyafeti ayrıdır. Yakın köyler birbirine benzersede doğdakiler batıdakilere güneydekiler kuzeydekilere hiç benzemezler. Kıyafetleri de ayrıdır. Soma pazarı her vakit bir kıyafet meşheridir. Bunların bazıları yerli dokuduklarını giyer bazıları da manifaturacılara esirdir. yıl on iki ay çalışır onlara verir. Artık zahire pazarından uzaklaşıyoruz.

Çünkü hepsini tetkik etmek bu yazıları gayesinden ayırıp Somanın köy kıyafetleri kitabı yapacaktır.

(Arkası Var)

CÜMHURİYETİN 15 NCI YILINDA MANİSA

(ALTINCI SAHİFEDEN DEVAM)

Cumhuriyetin yarattığı harikayı alkışlamaktan kendini alamıyor. Geçen sene Müfettişi umumi Kâzım Dirik'in Halkevinde (Manisa Egenin kaynaklarından biri oldu) dediğini bugünkü gibi hatırlıyorum. Bundan 16 sene evvel yanan Manisayı seyreden Falih Rıfkı Atay gene bu sene üzüm bayramı münasebetiyle Celâl Bayar, Adliye ve İktisat vekilleriyle beraber şehrimize gelmiş ve Manisa hakkında Ulus'ta (Cumhuriyet devri) başlıklı bir baş makale yazmıştı.

(Manisada Vali Er. Lütfi Kırdar'ın bir buçuk senelik eseri, vaktile yangın külleri içinde bırakmış olduğum bu zengin kasabaya yepyeni bir manzara vermiştir. Dr. Lütfi Kırdar; yollar, bahçeler, resmî yapılardan başka, Manisanın içtimal müesseselerini vücuda getirmiştir. Bir medenî insan, esaslı hiç bir mahrumiyet duymaksızın, bu kasabada oturabilir.

Bizler bir Medeniyet ve Kültür mücadelesinin içindeyiz. Kemalist Türkiye'yi maddeten ve manen inşa ediyoruz. Bu inşa; Manisa gibi hakiki merkezlerimizde hummalı bir canlanış içindedir.

MANİSA KÜLTÜRÜ CÜMHURİYETTEN ÖNCE VE BUGÜN

- SEKİZİNCİ SAHİFEDEN DEVAM -

Kalan köylerimiz için de en çok dört yıl yetecektir. 943 yılı Manisada bütün köylerin eksiksiz okula ve okul kültürüne kavuştuğu yıl olacak; onun bayramını yapacağız. Yüz binler tutan köylü ile köyde öğretimin, irfanın, hünerin, maharetin, sanat ve ziraatta ileriliğin kısacası Kemalizmin köyde mümessili, işçisi ve bekçisi 600 öğretmen ve yine yüzlerle öğretmenler...

Talebe yurtlarına, kız ve oğlan öğrenciler için ayrı ayrı, bu yıl içinde başlıyoruz. Çocuk bakımı evlerine, çocuk obalarına da başlayacağımız gün yakındır.

Kitapsaraylar merkezden başladı, oluyor. Çocuk oyun yerleri olmaktadır. Alaşehir-Salihli ortaokula yakında kavuşuyor. Manisanın liseye kavuşması uzak değildir.

Sangathaneler, köy sangat okulları, yatı evleri, terbiye yurtları, oyun evleri, yüzme havuzları, Manisa münevverlerinin ve Manisanın alın yazısını yapmada vazife alan münevver kafalarla işlek, becerikli ellerin yakın zaman içindeki kararlarını bekliyor, kolayca meydana çıkmak için.

Cumhuriyet hükümetinin Valisi, bu mücadelede muvaffak olduğu kadar, Rejim adamlığı vasfını liyakat kazanıyor. Rejim adamı, en dar bütçeler ve kırtasi külfetler içinde dahi yapmağa muvaffak oluyor.) Ulus gazetesi 4 Eylül 1938 nüshası.

Fakat ne Manisalılar, ne de Manisayı kurmağa uğraşanlar hiç bir zaman Manisanın bugünkü durumile iftihar etmezler. Her Manisalı için en büyük amel, diğer Türk şehirleri gibi Manisayı şehirlerin en güzeli, en ileri gideni yapmağa uğraşmaktır.

Dün Türk ordusu Manisaya kıpkızıl bir ale çenberinin yararak girdi Şehri küller, ah ve figanlar arasında savrılıyor buldu. Bugün Cumhuriyet hükümeti, dünkü kıpkızıl yangını yemyeşil bağlara, dünkü iniltileri üzüm türkülerine çevirdi. Bugün Manisanın her tarafında başka bir sevinç, başka bir zevkin besteleri uyduruluyor. Bu sayede Manisa Gedizin bir saadet yuvası, Türkiye'nin üzm kraliçesi oldu. Ne mutlu onu görin, servetin, güzelliğin yurdu ve kaynağı yapanlara. Ne mullo; şehrinbu şen ve mesut günlerini gören ve sevinen Manisalıları. .

M. ÇAĞATAY

Cumhuriyet ileriliktir. «Birlik ve beraberlikle» bütün iyilikleri, doğrulukları, güzellikleri ve ilerilikleri gerçekleştirmektedir.

Bugün ön safta Atamızın buyurdukları ve partinin: « İlk tahsilde hedefimiz, bunun umumî olmasını bir an evvel tahakkuk ettirmektedir. Ve neticeye varmak, fasılasız tedbir almakla ve onu metodik tatbik etmekle mümkün olur. »

Buyurkları ve Parti programımızın «Eğitim siyasamızda temel taşı bilimsizliği gidermektir. Kültür işinde her zaman daha çok çocuk ve yurttaş okutup yetiştirecek bir program güdülecektir.»

Yurdumuzu dünvanın en mamur ve en medenî memleketleri seviyesine çıkaracağız, milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız. » ülküsüne varacağız.

RAUF İNAN

1 NCI TEŞRİN AYI İÇİNDE

EVİMİZDEKİ ÇALIŞMALARIN

ANA HATLARI

1 — Evimize Birinciteşrin ayı içinde 9450 Bayan 12400 Bay olmak üzere 21850 yurttaş gelmiştir. Kitabsarayımıza okuyucu olarak gelen 1345 yurttaş bu sayının dışındadır.

2 — Evimizin açmış olduğu yedi okuma odasına münavibe usulü takip edilerek kitap dergi gazete gönderilmesine devam edilmektedir. Cumhuriyet bayramı münasebetile Kültür Bakanlığından gelen Cumhuriyet afişlerinden de okuma oda'larına miktarı kâfi gönderilmiştir. Bu ay içinde Kitabsarayımıza yeniden 28 kitap ve 45 dergi gelmiştir.

3 — Dil, Tarih, Edebiyat şubemizin [Manisa tarihi ve tarihî eserleri] adlı hazırlanmış olduğu kitabın daktilo edilme işi bitmiştir. Kitabı zenginleştirecek olan yüzden fazla resmin klişeleri yapılmakta olup önümüzdeki ay içinde tabedilmek üzere matbaaya verilmiş olacaktır. Şube yeni faaliyet devresine tamamen girmiş bulunmaktadır. Geniş bir program içinde tertip edilen seri konferanslardan bu ay içinde :

Ortaokul öğretmenlerinden Bay Fehmi Erdoğan tarafından [İstiklâl mücadelemiz], Bay Vahit Kurşuncu [inkılâbın manası], Saylâvımız Kâzım Duru [onbeş yılın manası] Bayan Suat Özkurt [âyık devlet] Bay İbrahim Gökçen [inkılâbımız ve Türk tarihi] Evimiz Başkanı Azmi Önakin [Cumhuriyetimizin maddî ve manevî başarıları] Ortaokul öğretmenlerinden Cemal Sezgin [büyük inkılâbımız] Bay Ferit Akşit [onbeş yılın başarıları] İspekter Bay Celâl Gürsoy [Cumhuriyetimiz] Ortaokul öğretmenlerinden Bay Kerim Kudat tarafından [Cumhuriyet

ve Kültür] konularında on aded konferans verilmiştir. Ayrıca Cumhuriyet Payramı münasebetile Evimizde bir halk kürsüsü tesis edilmiş ve bu kürsüden bir çok yurttaşlarımız Cumhuriyet konusu etrafında konuşmalar yapmışlardır.

4 — Ar ve gösterit şubelerimizin programlı ve birleşik çalışmaları muntazaman devam etmektedir. Gösterit şubemiz iki yeni temsil hazırlamıştır. Ar şubemizin müzik kursları muntazaman yapılmaktadır. Radyo tesisatımızla yapılan faaliyetler de genişlemiş bir haldedir.

Haftanın muayyen iki gecesi garp ve bir gecesinde klâsik Türk müziğine tahsis edilmiştir.

5 — Sosyal yardım şubemizin verimli çalışmaları devam etmektedir.

Evimizde tesis edilen [Halkevi dispanser] 1/10/938 tarihinden itibaren faaliyete geçmiş bulunmaktadır. Şimdilik haftanın dört muayyen gününde dört mütehassıs Doktor tarafından muayeneler yapılmaktadır. Pazar tesi günleri memleket hastahanesi Dahiliye mütehassısı Doktor Alim Can ve Salı günleri de Muris Şinasi hastahanesi Dahiliye mütehassısı Doktor Cafer Soyer tarafından Dahili hastalıklar, cumartesi gün eri öğleden evvel Çocuk Doğum ve Bakımevi Baş Doktoru Raif Yesari Bilgisev tarafından Çocuk, öğleden sonra da Akıl hastahanesi Doktorlarından Bay Cahid Emre tarafından sinir hastalıkları muayeneleri yapılmaktadır.

Dispanserimiz çevremizde çok büyük bir ilgi toplamış ve büyük bir rağbet kazanmıştır.

6 — Kurslar şubemizde verimli çalışma devresine tamamen girmiş bulunmaktadır.

Manisa Yeni Bir Şehri Müjdeliyor ..

— ONBİRİNCİ SAHİFEDEN DEVAM —

hararet enerji muhit üzerine de tesir etmiş cemiyet bünyesinden Cumhuriyetin yapıcılığıla mütenasip sanki az bir zamanda yerden fıskırmış gibi binalar sivrilmiştir.

Bundan böyle amud kat edişlerle uzanan parke şoselerle istikbalin modern şehrinin şimdiden müjdeliyor.

Ufuklara kadar yeşil bağlarla gözün tutabildiği yere kadar zeytin çamla kaplı Manisa Egenin Cumhuriyet perisini bütün enerjisiyle memnun ediyor.

Tarihi izerlerdeki sütunlar, sütun başlıkları, saçak nizamı, cami, çeşme ve bugünkü yeni mimarî, tarihin muhtelif devirlerindeki sangat telâkkilerini haber veriyor. Burası, önüne geçilmeyen bir hızla zencirlenen dünya akışına ayak uydururken muhtelif zamanlarda çeşit çeşit milletlerin medeniyetlerine sahne olmak kabiliyetini göstermiştir. Cumhuriyet zamanında diğer vilâyetlerden daha ziyade ilerilik göstermektedir. Her yenilikte elle tutulacak kadar varlığı görülen Vali Doktor Lûtfi Kırdarın Manisa tarihinde ve istikbalinde bıraktığı tesir ve izer cemiyetin

Almanca, Fransızca ve İngilizce üzerine lisan kursları başlamıştır.

Pazartesi günleri Diş Doktoru Pay Vehbi Kutengin tarafından Fransızca ve çarşamba günleri İngilizce, cuma günleri Almanca dersleri de Ticaret Odası Baş Sekreteri Bay Sadık Onat tarafından verilmektedir.

7 — Köycülük şubemizin çalışmaları bu ay içinde çok verimli olmuştur. Büyük kafileler halinde, yirmiden fazla köyü faaliyet sahasına alan iki büyük köy gezisi yapılmıştır. Geziye katılan mütehassıslar tarafından köy kanunu, köy ziraat durumu, köy sağlığı, köy kültürü konuları etrafında konuşmalar yapılmış Doktorlar tarafından hasta muayene edilmiş ve götürülen ilâçlar tevzi edilmiştir. Bilhassa Cumhuriyet bayramının üçüncü günü iki otobüsle ve altmış kişilik bir kafile halinde yapılan geziye yardımcı mımızı gören şehir bandosu da iştirak etti

ve kısrın bünyesinde dipdiri kalacaktır.

Bu cennet gibi yurd istasyondan renkli dağlara doğru çıkan bir yolla Türkiye'nin nur ve kültür pınarı olan Çankaya şosesini hatırlatır. Burada, çeşit, çeşit tohumları içinde aldıktan sonra kimyahanesinde ayrı ayrı renk koku, lezzetle insan hassalarına ar eden toprak başka bir hususiyet gösteriyor. Orta boylu, yağız yüzlü halk sarfettiği emeğin karşılığını görmek emelile sabrediyor. Geçen senelerin elverişli üzüm satışını hayal cihan değer bir hatıra halinde saklarken Cumhuriyetin ekonomik sahadaki çalışması bu hatıranın yakın bir zamanda hakikat olacağını inandırmaktadır.

Manisa makbul ürünleri — zengin tarihi izerleri — ve folklorile Türk dünyasına faydalı olmak taliine mazhar olmuştur.

Demokrasi prensiplerini harfi harfine bütün in nışla tatbik ederek Atasına bağlı olan burası her ân minnet ve şükranını neşriyatla anlatmakta kafasını yeni Türkiye'nin maddi manavi nimetlerinden nurlandırmaktadır.

rilmiş ve gidilen köylerde köylü kardeşle rimizin büyük bayramları kutlanmış ve bir likte millî oyunlar oynanmıştır.

8 — Radyo ve Ampilifikatör tesisatının faaliyeti gittikçe genişlemektedir. Saat 18 den 23 e kadar zengin bir program tertip edilmek suretile haftanın bütün günlerinde büyük ölçüde çalışmalar yapılmaktadır. Cumhuriyet bayramı münasebetile yapılan büyük neşriyat çok faydalı olmuştur. Yurttaşlarımızın neşriyatımıza karşı göstermiş oldukları çok büyük rağbet ve alâkayı göz önüne alan Evimiz şehirde mevcut beş ho parlör adedini bir misli artırmak kararını vermiştir.

9 — Evimizde bir aylık çalışma müddeti içinde başka kurumlara ait 18 toplantı, 2 tören, 1 şölen kaydedilmiştir.

Evimize bu bir ay içinde yeniden 47 yuritaş üye kaydedilmiştir.

G E D İ Z

TURİZM BAKIMINDAN MANİSA

II

YAZAN: G E D İ Z

Birinci Derecede:

VİLÂYETİMİZDEKİ TURİZM BÖLGESİNİN MERKEZİ OLMAK ÜZERE ..

Manisa şehri:

Manisa, Turisti en çok çeken dağları ve tarihî eserleri, tabii güzelliği, yeşil Gediz vadisi ve bağları yanında şehir turizmi bakımından da pek çok evsafı haizdir.

Şehircilik bakımından tamamen yeniden imar edilmekte olan Manisanın ana cadde-leri bir Bulvar halinde parke döşenmiş çok muntazam, yaya kaldırımları karelerle örtülmüştür. Atatürk caddesi asfalt olmak üzeredir. Halkevi, Parti, Spor kulüp, Kız Enstitüsü, Memleket hastahanesi, Kitapsaray, Stadyum, Beynelmîlîl Moris Şinas hastahanesi, Elektrik fabrikası gibi çok yen modern ve güzel binaları vardır.

Sinema, Doğumevi, Otel, Adliye sarayı Lise gibi büyük ve muhteşem binalarla ikinci büyük bir parkın da inşasına başlanmak üzeredir. Beynelmîlîl Heykel üstadlarına ayrıca ATATÜRK'ün beynelmîlîl kıymette bir heykeli yaptırılacaktır.

Büyük ve yeni binaların çoğu, Çamlık parkları içindedir. Memleket etrafındaki bağlar, içindeki Çocuk bahçesi, Gençlik parkı, Halkevi çamlığı, Tenis sahası gibi mevcut yapılmakta olan parkları ve ağaçlıkları ile bahçeler içinde bir şehir manzarası vermektedir.

Tabii güzellikleri ve hususiyetleri bir tarafa Gediz vadisine akan bir tarafa da bin beş yüz rakımlı tarihî Sipil dağının eteklerine yaslanan şehrin, her iki tarafındaki bu iki zıt manzara ile fevkalâde bir görünüşü vardır. Memleketimiz içinde An-

karadan sonra, Manisa mimarî bir görüşle tanzim ve imar edilmekte olan ilk şehirlerimizden birisidir.

Gediz bugün şehrin bir buçuk kilometre yakınında bulunmaktadır ve yeni sulama plânına göre de şehrin içinden geçirilecektir.

Gediz vadisi bağlar ve bahçelerle örtülüdür. Bu manzara Menemen boğazından Alaşehir kadar aynı güzellik, aynı hareket, aynı renk zenginliği, çeşitli görünüşü ile devam eder.

Vilâyet içindeki Turist yolları tarihî ve coğrafyanın överek kaydettiği bu vadinin boylu boyunca uzanır. Dipil dağı üzerinde yazın serin havası, fevkalâde tatlı, lezzetli, iştah veren soğuk suları, meyva ağaçları ile tarihin yazdığı lâle devrinin lâle kaynağı olan kiraz yaylası Gediz vadisine bakan manzarası itibarile de fevkalâdedir. Bu yaylaya yapılmış bir otomobil yolu da vardır ki noksanları düzeltilmek üzeredir. Buranın yalnız kırk yataklık bir otele ihtiyacı vardır.

SandıkKale : Şehrin tamamen dayandığı ve tarihini kendisine bağladığı bir tepedir. Kat kat kale divarlarıyla çevrili, üzerinde asil magnozi kalesi bulunur. Gediz vadisine hâkim manzarası vardır. Tarihî eserleriyle de görülmeye çok layık bir yordur. Yaya veya hayvanla çıkılabilir.

Sipil tepesi 1500 rakımında tâ uzaklara kadar bütün manzaraya hâkim, üstü çamlık üzerinde at alan yaylası bulunan bir dağdır. Yolu, henüz hayvanla çıkılabilecek vaziyettedir.

Tarihî servetler:

Manisada bir tarafta Sandikkale ve

Sandikkale tepesi üzerindeki surlar, Sah-
rınçlar ve eski kalenin kalıntıları, Targut-
lu yolu üzerinde eti bereket ilâhesi, Firik
mezarları, Yarıkkaya kalesi bir tarafında
da Yorgutçu ve Nemrut kaleleri gibi muh-
telif tarihî eserleri vardır.

Şehir, içindeki eski sütunlarla tozün
edilecektir. Bir müzesi vardır. Muradiye,
Sultan camii, Ulu cami, Çoşnegir gibi tarihi
ve mimari kıymeti yüksek muhtelif cami-
leri, türbeleri, hamamları boldur. Yunan
mitolojisine karışmış ve kendisinden her
devirde çok bahsettirmiş olan yassı kaya,
Niyube heykeli ve yedi kızlar tarihî kıy-
metler taşıyan eserlerdendir.

Otel, Lokanta, Gazino vaziyeti :
Manisa merkezindeki otel vaziyeti bu
günkü ihtiyacı giderecek bir durumda de-
gildir.

Yakında yeni yapılacak bir otel ile bu
ihtiyacı karşılanacaktır. Şehirdeki gazino ve
lokanta ihtiyacına, yeni yapılmış olan yaz-
lık ve kışlık sinemadan başka spor kulüp
de cevap verebilecek bir vaziyettedir. Eg-
lence yeri yoktur. Yaz aylarında şehrin bazı
bahçelerinde alaturka saz bulunur. Yazlık
sineması da vardır.

Ayrıca bir orkestra takımına ihtiyacı
vardır. Yapılan sinema binası kışın Müzik

YENİ GÜN

Rüzgârlar haykırmayın, köpürmeyin dalgalar.
Dünyada tanımayan Türkü hangi kuvvet var
Asırlara sığmayan On beş yılın destanı
Bir şanlı bayrak gibi tarihleri kucaklar.

Türküm ne mutlu bana gökler hür alını dar
Yeryüzünde herkesten fazla bemin hakkımı var
Bir çelik kale gibi yurdunun dört bucağı
Ona kim el uzatır, ona kimler göz koyar.

Yurdum öyle bir yurt ki dört mevsimi dört bahar
Yanık türkümü söyler dağlarda esen rüzgâr
Tan yerini ışıga boğarak doğan güneş
Bayrağının ufkundan hürriyeti selâmlar

Rüzgârlar haykırmayın, köpürmeyin dalgalar
Dünyada tanımayan Türkü hangi kuvvet var
Asırlara sığmayan On beş yılın destanı
Bir şanlı bayrak gibi tarihleri kucaklar.

Nahit Nafiz Edgüer

GEDİZ

ve tiyatro salonu olmağa da çok elverişli
Spor ve Avcılık :

Gediz veya Stadyumda yapılacak ol-
geniş tesisat her çeşit su eğlencelerini
mine çok müsait olacaktır. Stadyumda ko-
mahalleri, Yüzme havuzu, Voleybol, Ba-
ketbol, Tenis gibi her çeşit Spor mahalle
yapılacaktır.

Gedizden açılacak yeni bir kanal Sta-
yumun yanından geçerek ve burada su spo-
larına müsait su tesisatı yapmağa imkân
verecektir. Manisa dağlarında keklik, Ged-
ovasında da tavşan, ördek gibi hayvan a-
cılığına yaz ve kış mevsiminde müsaitti.
Bozdağda ayak sporları, yaylâlarda dağcı-
lıkta çok namzettir.

Sihhi tesisat :

Şehirde ikisi fevkalâde yeni ve moder-
vesaitle mücehhez dört hastahane vardır.
Bunlardan birisi Beynelmileldir. En moder-
vesaitle mücehhez memleket hastahanesi H-
yataklıdır. Üçüncüsü asabi ve sinir hasta-
hanesidir. Ayrıca bir de Çocuk hastahanesi
ve Doğumevi yapılmaktadır.

Şehrin münakale şartları :

Manisa, İzmir - Bandırma, İzmir - Af-
yon demiryollarının birleştiği noktadadır.
Bu itibarla üç Demiryolu (SONU VAR)

Manisa Yeni Bir Şehri Müjdeliyor ..

YAZAN : F. ERDOĞAN

Süzüle süzüle akan bir nehir, etrafında
söğüt ağaçları, ve üzüm bağlarını rüzgârında
titreten bir hisli ile Manisa Egenin ken-
dine has havasını haber veriyor. Zümrüt
üzüm asmaları ile içinde kaynaşan esmer
kırmızı yüzlü insanlar, gelip geçenlere desti-
kadar salkımları kaldırdıkça «yurdun bak
neler yetiştiriyor, övüne bilirsin», diyor. Bu
yemyeşil ova ile kıvrıla kıvrıla tarihin uzun
senelerinde bir çok medeniyetlere beşik
olarak akan Gediz, üzüm perisinin her
zaman temiz olmasına gayret ediyor.

Böyle bir ovadan sonra, vakur sıra dağ-
ların eteginde yeniliğe teşne bir şehir, göz-
lere imar görmüş bir beldenin beton duvar-
larını dolduruyor.

Yer yer düşmanın harap ettiği yığınlar
Türk bağrında zalimlerin kahtolduğunu ha-
tırlatıyor. Manisanın kuzeyni renkliyen yeşil
dağlar ve bu dağlara yaslanan şehre önün-
de sıralanan ovaya rüzgâr, ışık dağıtıyor.
Üzüm bağlarının el kadar yapraklı, sarı sal-
kımlı hevenklerini seyrettiren Manisa, Ba-
küsün ilâhi varlığının bu topraklarda tecelli
ettiğini haber veriyor. İzmirden Afyona,
Bandırmaya geçenler veya geri dönenler
islâm ideolojisinin yükselttiği minareleri
seyrederken eski paytaht şehrini sofu mem-
leketi diye zihinlerde bir düşünce cevelân
eder. Halbuki otokton halk toprağın verimli
bünyesine dalarak mantık - zekâ yolile realist
bir görüşe sahip bulunuyorlar. Kırmızı çü-
buklu mantar gibi verimli toprak üstünde
didinenlere kokusu ve meydana getirdiği
mahsulün güzelliğiyle mest etmiştir. Üzümün
maddî gelirile faydalanan halk, neşeli, ser-
best düşünceli kültürlü olmaya doğru her
gün yeni bir adım daha atmaktadırlar.

Bu eski medeniyet havzası az zamanda

Türk ilerleyişile mütenasip manevî maddî
varlığa ulaşacağı muhakkaktır.

İslâm ideolojisiyle kaynaşan bir kısım in-
san, gençler münevverlerle garp felsefesini
Türk inancı ile imtizaç ederek hakiki ha-
yata dayanan Kemalizim rejimle kaynaşmış
bir halde yeni bir kafa âlemi kurmaktadır.
Burada yeni Türk düşüncesinin eskiliği
imha etmek üzere olduğu meydandadır.
Manisa iç Anadoluya giden yolların en mü-
him kapıları üstünde bozkıra, kerpiçleşmiş
topraklara ulaşmak isteyenlerin yeşillik ve su
hasretini doya doya giderir. Güzel manevî
âleme alabildiği bütün güzellikleri burası :
yeşilliği - suyu - mor dağları - nehri - mey-
va ağaçları - üzüm salkımlarıyla geçmiş ha-
tıraları güzellikler katar.

İzmir Fuarındaki Manisa pavyonunu gö-
renler buraya geldikleri zaman toprağın
sırrına erilmeyen bünyesinden fişkıran ni-
metleri seyretmekle zevkine doyamazlar.

Fuarın çatısı üstündeki alçı heykel, eski
Yunan heykellerinin narin bir eda ile kıvr-
ılan vücudunu ve yuvarlak adalesinin yük-
sek sangat kudretini hatırlatırken salkımı
taşımaktan duyduğu zevki pek güzel temsil
ettiğini anlarlar. Heykelde başın geriye
meylederek gülümseyişi şarabı ilâhi bakusu
temsil eden Hermesin götürüşürden ziyade
Türk kızının üzümü taşımaktan zevkli mü-
tehammil, realist gövdesini gösteriyor.

Manisanın eski mimariyi ve eskiliği kirli
bir gömlek gibi sırlatıp attığı yerine Türk
imarının garp plânile muhite uygun fennî
papı sisteminin tatbik edildiği görülüyor.
Her taraf bu şekilde güzel müesseselerle
bezenmiş bir haldedir.

Üzümün insan vücudunda hasıl ettiği

- Devamı 16 ıncı Sayıda -

TARHALA

OBASINI TANIYALIM

14

YAZAN: AVNİ ALTINER.....

Bursa Türküsü

Konak avlusuna dalar
 Paşa efendi durmaz ağlar
 Peder ve hanım kara bağlar
 Ya sen ya ben olmayıncak
 Durameyorum görmeyincek
 Seni gidi portakal
 Bu gün akşam burda kal
 Pençereden salla al
 Kız annene sorda gel
 Tahtalar oynamasın
 Soyun da gir koynuma
 Paşa baban duymasın
 cellât vurur boynuma
 * * *
 Hapishanenin penceresi
 Yandı pilâv tenceresi
 Hanımların cingenesi
 Ya sen ya ben olaydım
 Kokulmadık gonca bir gül olaydım
 Seni gili oyunbaz
 Cümbüşüne doyulmaz
 Sızdırılmış bal gibi
 yemesine doyulmaz.
 Yağmur yağar buran buran
 Üstümüze telli yorgan
 Amir isen işte gerdan
 Ya sen ya ben aygın yar olaydım
 Kokulmadık bir gonca yar bulaydım
 * * *
 Yağmur yağar inceleyin
 Senin sözün benceleyin

Durameyom görmeleyin
 Seni gidi portakal
 Bu gicecik burda kal
 Tahtalar oynamasın
 Bey baban duymasın..
 İstanbul didikleri
 Şekerdi yedikleri,
 Yine aklıma geldi,
 Paşanın didikleri...

Şu Burusayı yaktırsalar,
 Paşa babanı kaldırsalar,
 Zindanları deldirseler,
 Efeleri bildirseler,
 Dilekleri ordirseler..

— Hay yaşayınız Allah hepinize kara gözlü kömür kaşlı akça pakça süt gibi tenli servi boylu bir kız versin.

— Rabbim çok yaşasınlar dert görmesinler.
 — Ya ben N.f.se hala kara kaşlı istemeyorsam

A'lah istediğin gibi gönlüne göre virsin oğlum.
 Biraz daha gidildi.. Şehrin kenarına gelince çüş diyen eşşegini durdurup iniyorlar..

Ve bu suretle âdet veçhile eşşegi önüne katarak şehire giriyor bazılarınca şehir içinde eşşege binmek ayıptır.

İşte pazara giriyorlar ve son olarak konuşuyorlar..

— Kızan birleşimde birlik dönem.

— biz sizi öğle ezanı olasıya koca cami avlusunda bekleriz.

— Allah ısmarladık.

Her biri bir tarafa dağıldı. Kimi bir dost evine kimi de hana hayvanını bağladıktan sonra kıyafetlere yen'den çekti düzen verildi. birer evde veya handa su içtikten sonra alış veriş için pazara dağıldılar.